

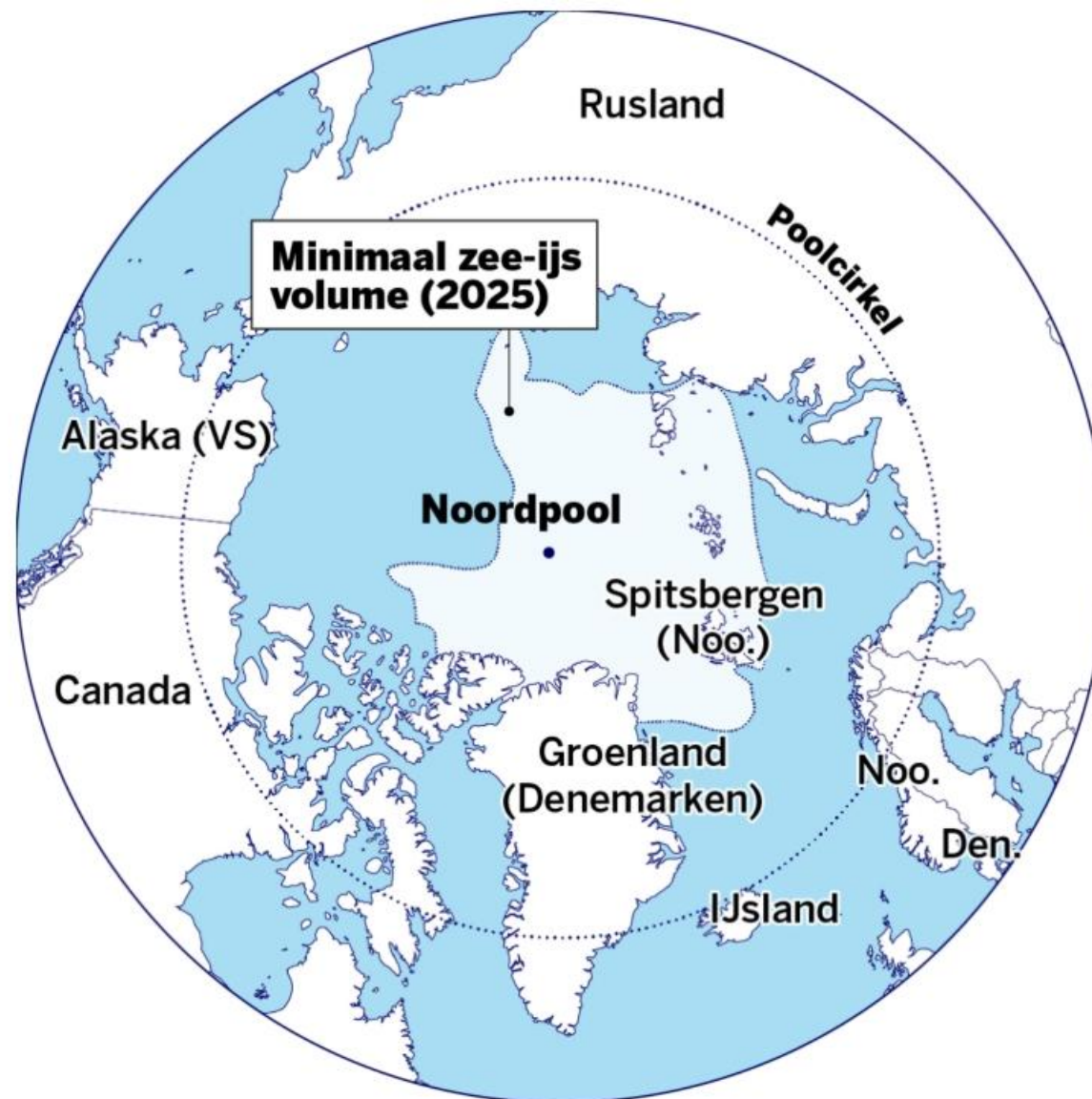

De Noordpool als geopolitiek machtscentrum

Hoorzitting Vlaams Parlement 20/01/2026

Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese
aangelegenheden en Internationale
samenwerking

Karen van Loon
Onderzoeker
Veiligheid en Defensie
Instituut Clingendael, Egmont Instituut

De Noordpool als geopolitiek machtscentrum

- Het Arctisch gebied is uitgegroeid tot een strategische kernregio.
- Klimaat, geopolitiek, energie en economie komen hier samen.
- Ook voor Vlaanderen zijn de gevolgen reëel en beleidsmatig relevant.

Waarom het Arctisch gebied vandaag telt

- **Geopolitiek:** toenemende spanningen en grootmachtconcurrentie.
- **Europa:** nood aan coherente EU-positionering.
- **Vlaanderen:** economische en wetenschappelijke belangen.
- **Samenwerking:** multilateraal en interfederaal kader noodzakelijk.

Klimaatverandering als structurele achtergrondfactor

Uitspraken over Groenland illustreren het strategisch denken van grootmachten.

Focus op ligging, veiligheid en grondstoffen.

Het Noordpoolgebied wordt expliciet benaderd als machtsruimte, niet als periferie.

De geopolitieke kanteling van het Arctisch gebied

- Klimaatverandering versnelt toegankelijkheid van de regio.
- Nieuwe zeeroutes en economische mogelijkheden ontstaan.
- Gevolg: verschuiving van gedeelde ruimte naar strategische controle.

Rusland: dominant in de regio

- Het Arctisch gebied is voor Rusland een economisch en strategisch kerngebied.
- Militarisering "ter bescherming van infrastructuur en zeeroutes".
- Energie-export vormt een belangrijke pijler van staatsinkomsten.

De VS: assertiever en aanwezig?

- Slechts een klein deel van Alaska is Arctisch.
- Sterkere strategische focus op het Arctisch gebied met een focus op Groenland.

China: een "nabij-Arctische" grootmacht?

- Wil aanwezigheid in de regio vergroten.
- Polaire Zijderoute.
- Samenwerking met Rusland.

De EU

- Arctisch grondgebied in Zweden en Finland. Groenland maakt geen deel uit van de EU.
- Heeft een Arctisch beleid (2021) met focus op klimaat, duurzaamheid en wetenschap.
- Toenemende aandacht voor veiligheid, defensie en weerbaarheid in de regio.
- Sancties tegen Rusland
- Nauwe samenwerking met Noorwegen, IJsland, Groenland en Canada.

Europese landen met een Arctisch beleid

- Noordse landen hebben expliciete Arctische beleidskaders.
- Ook Duitsland, Frankrijk, Nederland en Spanje zijn actief en zichtbaar. O.a. in de Arctische Raad
- Arctisch beleid wordt gekoppeld aan handel, wetenschap en veiligheid.

Substatelijke voorbeelden: Schotland en Québec

- Schotland beschikt over een eigen Arctic Policy Framework.
- Québec voert een buitenlands beleid met sterke Arctische focus.
- Arctisch beleid is dus ook mogelijk op regionaal niveau.

Vlaanderen en het Noordpoolgebied

- Vlaanderen beschikt over logistieke, maritieme en wetenschappelijke expertise.
- Er zijn duidelijke economische en strategische belangen.
- Een expliciet Vlaams en Belgisch Arctisch beleidskader ontbreekt vandaag.

Beleidsimplicaties

- Het Arctisch gebied is een structureel dossier van buitenlandse zaken.
- Vlaanderen kan bijdragen binnen EU- en federaal kader.
- Strategische positionering voorkomt louter reactieve betrokkenheid.

Slot

- Het Arctisch gebied is internationaal al sterk gepolitiseerd.
- Veel landen en regio's beschikken over duidelijke beleidskaders.
- België en Vlaanderen bevinden zich nog in een oriënterende fase.
- Dit debat past in die noodzakelijke beleidsverkenning.

Takeaways

- Arctic warming accelerates political tensions
- Arctic Council strained — but still central
- SDWG is important for the continuity of cooperation
- For the Netherlands: opportunity + responsibility

Vragen?

[Arctic Archives - Egmont Institute](#)

Cold Calculations: The future of
Arctic security and the role of the
Netherlands

Contact me at:
kvanloon@clingendael.org Karen van Loon

SCAN ME

